

הארת השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת נשא

תשפ"ד

גיליון 217

א לעבטיגער שפּת

מאת הרב יהודה צבי שפירא

הארת פנים

פניני פרשה

שזוכין להארת פני ה', דהיינו שיאיר בדעתו אמיתית אלוקותו, שזה עיקר אור הפנים.

בפרשה: 'יאר ה' פניו אליך ויחנך'. ובדברי רש"י: 'יראה לך פנים שוחקות פנים צהובות'.

אור פניך עלינו אדון נסה!

גדול כוחה של הארת פנים, שהקב"ה כביכול מאיר פנים לכלל ישראל.

ובאור פנים זו - כמה מרוויים הם דבריו של רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו 'צדקת הצדיק' (רמ"ז), בכתבו על הארת פנים של הקב"ה לעמו ישראל, וזה לשונו: "כאשר השי"ת מאיר פניו לאדם, היינו שמאיר בלבו אמיתות הש"י איך הוא באמת מלא כל הארץ כבודו, ואפס זולתו כלל. זה הוא כבר נושע בישועה שלימה. וכמו שכתוב: 'האר פניך ונושעה'. כי מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, וכאשר נכנס אור בבית הרי החושך מסתלק ממנו. ובמדרש שוחר טוב (מז' פ'): אנו אין לנו אלא הארת פניך. והיינו כי בבית המקדש נאמר: יראה פני האדון, היינו ראיית פנים ממש... וזה טעם הפייטן שיסד לפרשת שקלים' לומר: 'אור פניך עלינו אדון נסה', כי הקרבנות תכלית הקירוב, והשקלים הוא הכנה לקרבנות, והשמעה על השקלים הוא הכנה לשקלים. ועכשיו אין לנו שקלים, ולא קרבנות רק השמעה על השקלים נשאר מתקנת חכמים, וזה כטעם: אנו אין לנו אלא הארת פנים, שהוא הכניסה ראשונה והכנה ראשונה להתקרבות גמורה."

אם נתבונן בעיני בשר ודם, כמה שמחה וקורת רוח ישנו לאדם שרבו מאיר לו פנים שמחות, פנים מאושרות, ולעומת זאת איזה עיצבון רוח וקדרות, ישנו בפנים זעופות ועצובות - הסתר פנים. וכך הם דבריהם (תענית ח): "אם ראית תלמיד שלימודו קשה עליו כברזל - בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים".

ברכתו של רבי שמואל שפירא!

הברכות הגנוזים באור הפנים!

היה זה פעמים רבות, וביותר בערוב ימיו של החסיד הנודע רבי שמואל שפירא זצ"ל, עת שביקשו ברכה הימנו, היה מברכם בענוותנותו בברכת: "יברכנו אלוקים" ממוזמר: "למנצח בניגונות" שבתהלים. כשהללו היו מתפעלים מהברכה המקוצרת, וביקש שירחיב את ברכתו, היה מוסיף מהמשך המזמור: "יאר פניו אתנו סלה". אך לא פעם המברכים גם לא הסתפקו בכך, וביקשו ברכה מפורטת יותר, ברכה גדולה וארוכה... התבטא רבי שמואל באמרו: האם "יברכנו אלוקים" שה' מברך אותנו, ו"יאר פניו אתנו סלה", שהקב"ה יאיר לנו פנים אינה ברכה מספקת?! נתחבר לברכה זו, נבקש ונתפלל להארת פנים מלמעלה, ברכה של: 'יאר ה' פניו אליך'. 'ישא ה' פניו אליך', להארת עלינו פני האדון העליון.

באור פנים זו, הרבה ברכות והשפעות אצורים בו. די לנו אם נתבונן בתיבות התפילה בסיום תפילת שמונה עשרה, כשאנו מבקשים על אור הפנים: "כי באור פניך נתת לנו ה' אלוקינו תורת חיים ואהבת חסד. וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום", הרי, כמה ברכות והשפעות יש בתיבות אלו, באור פני ה'.

שירת הפרשה

גְדוֹלָהּ הִיא מַעֲלָתָהּ שֶׁל הָאֵרֶת פְּנִים
לְזֹאת הַמִּדָּה אֲנִי שׁוֹאֲפִים וּמְתַפְּלִים.
הַפּוֹכוֹ מִהֶסֶתֶר פְּנִים הוּא הָאֵרֶת פְּנִים
בְּרָכָה וְהָאֵרֶת גְּדוֹלָה בְּכֹף גְּנוּזִים.
פְּנִים שׁוֹחֲקוֹת מְלַמְעָלָה עֲלֵינוּ מְאִירִים
לֵךְ אֲמַר לְבִי בְקִשׁוּ פָנַי - מוֹבָא בְּתַהֲלִים.
אֹר פְּנִיךָ עֲלֵינוּ אֲדוֹן נֶשְׂא - אֲנִי מַעֲתִירִים
כִּי הִרְבָּה טוֹבוֹת בְּהָאֵרֶת פְּנִים כְּלוּלִים.

בהקשר לכך מובנים לנו דברי רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה ב): "כל תפילותינו ובקשתינו על זה שיחזיר את פניו, כמו שכתוב: פנה אלי, וכמו שכתוב: יאר ה' פניו".

כך מאירים לנו דברי מוהר"ן (לקוטי הלכות גילוח ד א): בעומק ברכה זו של הארת פנים וחשיבותו בכתבו: "כי העיקר הוא הפנים, כי בכל דבר בעולם עיקר הדבר הוא בחינת פנים שלו, כמו אצל האדם עיקר האדם הוא הפנים, כי כל המוח והדעת והדיבור, הכל בהפנים, כמו שנאמר: "חכמת אדם תאיר פניו"... וכל אדם צריך לבקש תמיד פני ה', כמו שכתוב (תהלים קה, ד): "בקשו פניו תמיד". וכתוב: "לך אמר לבי בקשו פניו". וכתוב: "זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה"...

"והשיב את אשמו בראשו" (ה ו)
עיקר התשובה הוא ע"י התורה. וכפי שמובא (ויק"ר, כ"ה, א'): **אם נכשל אדם בעבירה, מה יעשה? אם רגיל ללמוד פרק אחד - שילמד שניים. ואם היה רגיל ללמוד דף אחד - ילמד שני דפים.** ובליקוטי מוהר"ן (תורה ע"ד): **"עיקר התשובה תלויה בתורה"**, וזהו: **והשיב אשמו - תשובת האדם, הוא ע"י בראשו -** הרומז לחכמה - **חכמת התורה.** כן אפ"ל, שע"י התשובה נעשים כתינוק שנולד כאילו לא חטא, וכמובא ברמב"ם (תשובה פרקו): שאחר שאדם עושה תשובה הוא: **'אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם'**, וזהו **'לראשו'** שחוזר **לראשיתו**, ללא חטאים - בכוח התשובה. או ייאמר; ע"פ המובא (זוהר פיקודי רצ"ד): **'כי כולה במחשבה איתבריו'**, ובליקוטי מוהר"ן (תורה ס"א ז): **'שבמחשבה ובשכל נמתקים כל הדינים בשרשם.** והרי עיקר הדינים נמשכים מעונות: **'אין יסורים ללא עוון'**, וזהו: **'והשיב את אשמו' -** שנמתקים העונות והדינים בשרשם - על ידי **'בראשו'** שזה המחשבה.

וכן יש לומר; ע"פ המובא בליקוטי מוהר"ן (ל"ה): **"דע כי תשובה הוא להשיב הדבר למקום שניטל משם, דהיינו להשיב הדבר ולהחזיר הדבר לשרשו, ושורש כל הדברים הוא חכמה"**. וזהו: **'והשיב את אשמו' - ענין התשובה, ע"י בראשו' - החכמה.**

"דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו" (ו, כג)
במדרש (שה"ש ב, ט): על ברכתו של אהרן הכהן, מובא הפסוק: **"ידומה דודי לצבי או לעופר האילים, הנה זה עומד אחר כתליו משיגי מן החלונות מציץ מן החרכים"**. ובדבריו: **'אמר רבי יצחק מה הצבי הזה, מדלג ומקפץ מבית החכסת זו לבית כנסת זו, מבית מדרש זה לבית מדרש זה, בשביל לברך את ישראל. בזכות מי, בזכות מי שהיה יושב באלוני מרמא - אברהם אבינו. אמר לו הקב"ה לאברהם כל זמן שבניך נכנסים לבתי כנסיות ובתי מדרשות יהיו יושבים וכבודי עומד עליהן'.**

לכאורה יש לדייק בדברי המדרש למה הקיש את **אהרן הכהן - לאברהם אבינו**, ולא לשאר האבות הקדושים, אף שיש היקש של אסמכתא? וכן מה ענין בתי כנסיות ובתי מדרשות לברכות אלו? ויש לומר **"שאברהם הוא במידת החסד, וכן אהרן מרמז על מידת החסד שהיה "אוהב שלום ורודף שלום"** ועיקר הברכה נשפע כידוע ע"י מידת החסד.

וכן אפ"ל: **"ש"א אהרן הכהן" בגימטריא: "אברהם אבינו" עם האותיות.**

וכן יש להוסיף, לאור מה שכתוב בדברי מדרש זה: שכוח הברכות נשפעים ע"י שנכנסים ל**"בתי כנסיות ובתי מדרשות"** - שאברהם אבינו קירב את כולם לענין של תפילה והודאה לה', בזכות **"הכנסת אורחים"**, והרי עיקר קיום התפילה וההודאה הוא **בבתי כנסיות.** ובאהרן כתוב: **"ונשא אהרן את משפט**

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"ע

"לנדר נדר" (במדבר ו. ב.)

נדרו של רבי משה ירוסלבסקי !

היה זה בשנת תרע"ח לאחר שהקומוניסטים קיבלו שלטונם הרשע, ובד בבד עם השתלטותם על חיי היהודים, החלו גם בהרג העשירים ברחבי רוסיה, כשהעלילו עליהם עלילות שונות ומשונות.

איש חסיד ונגיד היה רבי משה ירוסלבסקי, וכך בשל הונו – היה גם בין הרשומים להריגה, וככהנה לזממם הרע - אף כבר קיבל 'מספר' לתורו, היה זה מספר: חמשים וארבע.

נוהגם של השלטון הקומוניסטי היה אז - שבטרם הוציאו אותם העשירים למיתה – היה עובר 'פרשי' רכוב על סוס, ושואל את הנאשם; האם הוא יודע עבור מה הוא יוצא להיחרג?? ובאם היה אותו שפרט מסכן - עונה להגנתו שהוא אינו יודע סיבת עונשו החמור - ענה לו ה'פרשי' ראה נא ! אם נחזור על המשפט ותצא חייב, אז נמיתך מתוך ייסורים קשים ומרים. כששאלו את רבי משה אם יודע משום איזו אשמה הוא יוצא להיחרג ? ענה בבטחה: "איני יודע".

וכחוקיהם המורשעות, צווה המפקד שוב לבדוק את תיק אשמתו, וכן קראו ליעד' שהעיד והלשין עליו, אם נכון עדותו. אך לתדהמתם ענה העד באמירתו, שכל מה שהעיד נגדו היה שקר, כששמעו זאת השופטים התרו בו באיומיהם, שאם לא יודה על עדותו שהיא אמת, יוציאו אותו להורג על עדות השקר שהעיד מקדם. אך העד בשלו: "יכולים אתם אף להרגני, אך כל עדותי היה שקר" ענה בנחרצות... ובשל כך, שחררו את רבי משה לחופשי, וחיינו ניתנו לו במתנה...

כחודיה לה' על נסיו - קיבל על עצמו בנדר, לדאוג לבאים לקבוץ בימי ראש –השנה באומן. קיים רבי משה את נדרו בשלימות ובתום, ודאג לכלל האורחים המרובים שבאו להסתופף באומן לימי ראש השנה, במאכל ובמשתה – תוך שאינו חוסך מכספו להוצאות המרובים.

ולרוב שמחתו בזכיה זו של מצוות הכנסת אורחים - היה נושא בעצמו על כתפיו את השולחנות והספסלים מ'הקלוז' - ל'אולם האוכל', ובסיום הסעודה היה מחזירו בכוחותיו. ובאם מאן דהוא היה לו איזה הערה ותרעומת, היה רבי משה נותן לו עוד מנת אוכל, כדי שיבוא הלה על סיפוקו בשמחה ובטוב לבב...

"כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה" (במדבר ו. ב.)
"אין נזירה בכל מקום אלא פרישה" (רש"י)

פרישות במירון של הימים ההם !

פרוש מהבלי העולם היה חסיד רבי שמואל צ'ציק זצ"ל. חש סלידה מתענוגותיה המדומים. כמאכלת אש ברח מפני הקנאה, מן התאוה והכבוד, שהיו מאוסים אצלו כמוקצים מחמת מיאוס. ודי לו בכיכר לחם - וקופסת סרדינים משבת לשבת.

נהגו היה לבלות את זמנו בימים ההם, בתורה ועבודת השם, בכותל המערבי, במערת שמעון הצדיק, ועוד יותר באתרא קדישא מירון, שהיה אז כמעין מדבר שממה.

תנאי המחיה בארץ ישראל, באותם שנים של שלטון המנדט, היו קשים ומחפירים, רעב, דבר ומלחמות היו מנת חלקם של תושבי הארץ הנקיית בייסורים. במירון של אז שרר באופן קבוע רעב כפשוטו, והמזון היחיד היה לחם יבש, שהותירו האורחים המעטים - שהיו מרחיקים נדוד ועולים לעתים נדירות לכפר העתיק שבמרומי הגליל.

תיאור על כך מצאנו בספרו "עין הארץ": "והיה שם גשמים שוטפים ורוחות חזקות ועצומות, וכל הדלתות והחלונות היו שבורים, והיה מסירות נפש גדול עד מאוד להתמהמה שם אפילו יום אחד. ורבי שמואל שפירא ישב שם כחודש ימים, וגם לחם צר להשביע נפשו לא היה לו, כי אם הלחם אשר נשאר שם בקיט מלאים ככרות לחם יבשים, שהיו מונחים שם כמה חדשים - מאת החילים אשר כבשו את מירון מאת הסורים, ואני בבואי במירון בערב ראש חודש כסלו, יותר מחודשים לפני בואו, ראיתי את השקים המלאים עם הלחם הזה אשר למאכל אדם לא היו ראויים..." והרי מתוך שבו של רבי שמואל שפירא, אנו למדים עלמסירות נפש שלו עצמו...

וכך מספר ר' אברהם שפר: "ביום הכיפורים של אחד מאותם שנים, הצטרפתי לחסידים ששהו מחודש אלול עד לאחר יום הקדוש בקבר הרשב"י. לאחר צאת החג התאספו הקבוצה - כשבניהם ר' שמואל שפירא ור' שמואל צ'ציק, סביב חתיכת חלה יבשה שהטבילה במים וצלוחית דבש קטנה, ובוה היה די לשבור את הצום. "בעיני ראיתי זאת" - סיים את סיפורו מתפעל ומתרגש.

מן הסגור התא: יצקו הקדרים | פתיחת הלב בתפילה !

לדין יקרים ! ברוך השם אנו זוכים להתפלל כל יום לפני השם יתברך. הן בשלשת התפילות שבקל יום. והן בקד שאנו זוכים לפרש שחנתנו להשם - בהתבודדות, ומבקשים ממנו מה שחשך לנו.

את התפילה להשם יש לנו לפתח ולהתחיל בהודאה, להודות ולברך את השם על כל הטוב, וכמו שאנו רואים שחכמינו תקנו את הברכות הראשונות, שהם הודאה להשם.

ההודאה גם פותחת את לבבנו לתפילה. אנו יותר מתחברים לתפילה במוחנו ולבנו. וקד מספר: "היה זה פעם בערב ראש השנה, ניגש אחד מהחסידים באומן - בשם רבי יהושע, לרבי לוי יצחק בנדר, והתאונן לפניו שאינו יכול להתפלל ולהתבודד פראוי, לבו לא נפתח - פשהו מתפלל לפני השם. הוא לא מרגיש התעוררות, זה נבש אצלו התפילה.

וענה לו: "שהיטיב לך, כי בזמן שאתה מתחיל להתפלל ולהתבודד לפני השם, חושב אתה רק על חסרונותיך, ועד כמה אתה יצו לא מספיק טוב. אך אם תתחיל את תפלתך בקד; שתתפשט בעצמך נקודות ומעלות טובות, תראה את הדברים הטובים - ותודה על קד השם, יפתח לך המוח והלב להתפלל פראוי. לאחר זמן, בא אליו והודה לו, באמר: שפע זה סעיה לו מאד לתפילה.

המשך פניני פרשה

בני ישראל" (שמות כח): ועיקר התורה הוא להוציא משפטי ודיני התורה - שרומז על בתי כנסיות ובתי מדרשות.

"ויהי ביום בלית משה להקים את המשכן" (ז. א.)

בדברי רש"י: 'בצלאל ואהליאב וכל חכם לב עשו את המשכן, ותלאו הכתוב במשה לפי שמסר נפשו עליו'.

ואפ"ל: 'בלת' מלשון 'בלתה' שפירושו: בלית הנפש - ענין של מסירות נפש, וכביאור המלבי"ם עה"פ: 'נכספה וגם בלית נפשי' (תהלים פ"ד) 'בלתה' - זה עד בלית הנפש'.

כן אפשר להוסיף; 'נפש' ועוד, עשרים ושש - שם הוי"ה, בנימטריא 'בלת', - מסירות נפשו של משה - לה'.

"כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו" (ז. ט.)

'בכתף' הוא גם בפירושו: 'שכמו' וככתוב על שאול (שמואל א ט ב): "משכמו ומעלה" - ובפירוש המצודות דוד: 'והיה גבוה מכל העם מן כתפו ולמעלה'.

ביעבודת הקודש יש להקדיש את השכם - הכתף. וכנאמר עה"פ: 'ויט שכמו לסבול' שזה: 'עול תורה', כדברי הזוהר (ויחי רמ"ב): 'למסבל עולא דאורייתא ולדבקה בה יומי וליילי, וכן הוא ביספרוננו דקאי על עול תורה וציבור, וזהו: עבודת הקודש - עול תורה - בכתף ישאו' - ע"ד: 'ויט שכמו לסבול'.

ובהמשך לכך אפשר להוסיף: 'כתף', אותיות 'תכף', שאת עבודת ה' אין לדחות, וכמובא בליקו"מ (ער"ב) עה"פ: 'היום אם בקולו תשמעו'.

"נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום" (ז י"ב)

לכאורה יש לדייק בקרא, למה כתוב ב' פעמים 'נשיא אחד ליום' ואפ"ל: 'שפעם הראשונה קאי על עצם הקרבות הקרבנות, ובפעם השנייה היא החיבה המיוחדת של הנשיאים בקרבנותיהם, וכמובא בדברי רש"י (ריש בהעלותך), על חלישות דעתו של אהרן שלא זכה להקריב קרבן נשיא. והרי קריאה של ב' פעמים הוא לשון של חיבה, כדמצינו שהקב"ה קרא 'אברהם אברהם' (בראשית כ"ב"א) ובדברי רש"י: 'לשון חיבה הוא, שכופל את שמו'.

כן אפ"ל בדרך רמז, ש'בנשיא אחד ליום' הראשון - יש טעם: 'רביעי', רמז לנשיא הראשון שהקריב - היה משבט יהודה, רביעי לשבטים. ועוד אפ"ל, בדברי השפתי חכמים (בפירוש השני): שמה ידע את סדר הקרבת הנשיאים לפי סדר הדגלים, והיו ארבעה דגלים, וזהו: 'רביעי' - מיד 'בנשיא הראשון' - נגד ארבעת הדגלים.

"כי יעשו מכל חטאת האדם למעול מעל בה' ואשמה הנפש היא" (ה.)

בדבר העבירה כתוב 'אדם' - 'מכל חטאות האדם', שזה כולל כלל מעשי האדם באשר הוא. אך לאחר החטא כתוב: 'נפש' - 'ואשמה הנפש היא' - כי הפנס נהיה בנפש האדם, ששם משכנה של היצר טוב והיצר הרע וכמובא (עץ חיים שער כאבי"ע פ"ב דף קמ"ב).

"יברכך ה' וישמרך" (ו כ"ד)

בדברי השו"ע (או"ח קכ"ח ס"ב): "ופורשים כפיהם כדי שיהא תוך כפיהם כנגד הארץ, ואחר זיהם כנגד השמים". ויעויין בדברי הקדושת לוי ע"כ: "והנה ברכת כהנים הוא בנשיאות כפיהם, דהיינו שאוחזים גם זיהם כנגד פניהם, כמו מי שרוצים להשפיע".

ואפשר להוסיף, 'יד', הוא ענין השפעה - כמובא בליקוטי מוהר"ן (תורה מ"ד): "וכל הדברים נקראים כח מעשיו, כנגד כ"ח אתון דמעשה בראשית, כנגד כ"ח פרקין דידים", וזהו כאן 'ידים' בברכת כהנים להמשכת השפע.

במעלות העולות בית קל, נזכור שהפאר והחן מתגלה גם בתוך המאמץ. יש טעם טוב גם בקושי...

לדין יקרים ! ברוך השם אנו זוכים להתפלל כל יום לפני השם יתברך. הן בשלשת התפילות שבקל יום. והן בקד שאנו זוכים לפרש שחנתנו להשם - בהתבודדות, ומבקשים ממנו מה שחשך לנו. את התפילה להשם יש לנו לפתח ולהתחיל בהודאה, להודות ולברך את השם על כל הטוב, וכמו שאנו רואים שחכמינו תקנו את הברכות הראשונות, שהם הודאה להשם. ההודאה גם פותחת את לבבנו לתפילה. אנו יותר מתחברים לתפילה במוחנו ולבנו. וקד מספר: "היה זה פעם בערב ראש השנה, ניגש אחד מהחסידים באומן - בשם רבי יהושע, לרבי לוי יצחק בנדר, והתאונן לפניו שאינו יכול להתפלל ולהתבודד פראוי, לבו לא נפתח - פשהו מתפלל לפני השם. הוא לא מרגיש התעוררות, זה נבש אצלו התפילה. וענה לו: "שהיטיב לך, כי בזמן שאתה מתחיל להתפלל ולהתבודד לפני השם, חושב אתה רק על חסרונותיך, ועד כמה אתה יצו לא מספיק טוב. אך אם תתחיל את תפלתך בקד; שתתפשט בעצמך נקודות ומעלות טובות, תראה את הדברים הטובים - ותודה על קד השם, יפתח לך המוח והלב להתפלל פראוי. לאחר זמן, בא אליו והודה לו, באמר: שפע זה סעיה לו מאד לתפילה.